

Gibanje naše omladine.

—n Gibanje med mariborsko učiteljsko omladino. Na mariborskem državnem ženskem učiteljskem se je meseca novembra 1927 ustanovilo pod pokroviteljstvom g. ravnatelja Kadunca društvo z nazivom: »Udruženje mariborskih učiteljskih« (U. M. U.), kojega predsedstvo je prevzela tov. Sinkovčeva. Društvo ima namen seznanjati svoje članice z življenjem učitelja oziroma učiteljice in njihovi uspehi na vaški, trški ali mestni šoli. V ta namen je stopilo društvo v stik z aktivnim učiteljstvom, ki mu nudi lepa in zanimiva predavanja o svojem delovanju: g. učitelj Vranc »Delovna šola«, »O delovni knjigi«, g. šolski upravitelj Dobršek »Socialne razmere v Prevaljah in njih vplivi na šolsko delo«. — Tudi sicer ima društvo namen izobraževati svoje članice, ki jim je nudilo že brezplačen, skupen obisk novinarske razstave in jim redno izposoja knjige iz društvene knjižnice. Celokupno zbirko knjig je društvu poklonilo ravnateljstvo tukajšnjega zavoda. — Ustanovili so se: šahovski, telovadni, plesni in začasní dramski odsek, ki vsi prav uspešno delujejo.

Splošne vesti.

— O najnovejših namestitvah v Mariboru po § 71. izpregovorimo obširneje v prihodnji številki. Toliko v pojasnilo na razna tozadevna vprašanja, češ, zakaj ne zavzamemo stališča pri zadnjih kričeh slučajih. Obenem pa sporočamo, da ni dovolj samo postaviti vprašanj, ampak poslati tudi stvarne podatke, da sta organizacija in uredništvo informirana. Zato se ne samo zgražati in zabavljati o takih in podobnih slučajih, ampak vzeti pero v roke in pisati. Če nismo informirani, je razumljivo, da tudi list ne more pisati o tem.

— Sestanek za delovno šolo v Ljubljani je dobro izpadel in prinesemo v prihodnji številki poročilo o tem sestanku, kakor o sestankih za kmetijsko nadaljevalno šolstvo in gospodinjstvo nadaljevalno šolstvo v Celju in Mariboru.

— Spomenica za zbirko Jugoslov. Djačkega Doma v Beogradu. Izvršni odbor je napravil spominsko knjigo, v katero bo vpisal vse darovalce za Jugoslov. Djački Dom UJU, ki bodo darovali nad 100 Din.

— Učiteljska tiskarna je prodala poslopje Tvornice učil in šolskih potrebščin, takozvani Tuš, na ljubljanskem polju.

— Šolskoupadni odsek pov. UJU v Ljubljani je sestavil uredbe o krajevnih, sreskih in oblastnih šolskih odborih, oziroma že izdane tako formalne, kakor si jih želi učiteljstvo v prid šole in učiteljstva. Poslal je parkrat deputacijo na prosvetni odsek in zavzel stališče do vseh aktualnih šolskih upravnih in stanovskih vprašanj. Nekateri upravitelji so se obrnili nanj z vprašanji šolskoupadne narave. Naj navedemo nekatere: 1. Kaj naj stori upravitelj, če stranka neče prevzeti kazenskega naloga in podpisati prejemnice? Odg.: Pošlje naj se ji po pošti. 2. Kaj naj stori učitelj, če hoče otroka delj časa zapreti? Odg.: Obvesti naj poprej starše o tem. 3. Katehet poučuje skupno vsake danjo in ponavljalno šolo in hoče, da se mu te ure štejejo dvojno? Odg.: Ni dopustno. Da se izogne nesoglasju, naj se zahteva od njega tozadevno pisмено vlogo, ki naj se jo predloži v odločitev sreskemu šolskemu referentu. 4. Duplikata izpustnice se baje ne sme izdati brez ministrskega dovoljenja. Odg.: Splošno se ga daje vseno brez tega dovoljenja. Kolek za 20 Din. 5. Ali more upravitelj siliti učiteljstvo, da nadzoruje otroke pri šolski spovedi? Odg.: Ne. Pač pa je dobro in v navadi, da se otroci ob tej priliki nadzorujejo. Šolskoupadni odsek prosi upravitelje in tudi drugo učiteljstvo, naj se v dvomljivih slučajih obračajo nanj. Istotako prosimo upravitelje poročiti o praktičnih iz-

umih na polju šolske uprave. Kar bo splošne važnosti, se bo objavilo v »Učit. Tov.« Naslov: Šolskoupadni odsek Pov. UJU Ljubljana.

— Odlikovani so: Z redom Belega orla V. vrste je odlikovan oblastni šolski nadzornik Engelbert Gangl v Ljubljani. Z redom sv. Save IV. vrste so odlikovani direktor meščanske šole Josip Brinar v Celju, oblastni šolski nadzornik v pok. Fortunat Lužar v Ljubljani ter oblastni šolski nadzornik v pok. Fr. Gabršek. Veliko število šolnikov je odlikovanih z redom sv. Save V. vrste.

— Ukinitev učiteljskih disciplinskih sodišč. Udruženje Jugoslov. Učiteljstva v Beogradu je prejelo od pomočnika prosv. ministra obvestilo, da so z odlokom prosv. ministra O. N. Br. 1414 z dne 4. januarja 1928 ukinjena učiteljska disciplinska sodišča in to z motivacijo, da ministrstvo pravde ne more dati zadostnega števila sodnikov na razpolago. Za učiteljstvo bodo v bodoče veljali disciplinski predpisi uradniškega zalkona. Dokler pa ne bode to vprašanje definitivno rešeno z novim finančnim zakonom, veljajo za učiteljstvo disciplinski predpisi, ki so veljali pred sprejetjem uredbe o specialnih učit. disciplinskih sodiščih. Za ta čas pa bo radi kontrole sestavljen v ministrstvu štiričlanski odbor, v katerega pride tudi zastopnik UJU. S to rešitvijo je končno ugodeno našim zahtevam.

— † Anton Drašček. V ponedeljek, dne 6. februarja je umrl po težki in dolgotrajni bolezni Anton Drašček, šolski upravitelj v Zalogu, kjer je bil nastavljen kot šolski upravitelj od ustanovitve šole leta 1910. Preje je služboval tudi v Ljubljani in v Dev. Mariji v Polju. Pod njegovim vodstvom se je šola v Zalogu razširila iz dvorazrednice v sedanjo petrazrednico. Bil je dober šolnik in tudi izvrsten vrtnar. Ker ni imel v življenju požitka, naj mirno v grobu počiva. Prizadetim naše sožalje.

— Šolski nadzorniki. (Piše Albin Čebular.) Vsekakor se moramo zavzeti, da postanemo ljudskošolski učitelji šolski nadzorniki, kajti le oni imajo točen upogled v osnovnošolsko delo, poznajo učiteljev trud v šoli ter tudi izven nje. Pravilno pa zna vse ceniti in pomagati le človek, ki je v tem faktično živ. pozna točno ustroj od prvega do osmega razreda osnovne šole in težavno učiteljevo življenje na deželi. Saj že tako opazujemo, da se nekateri šol. nadz. precej lokalizirajo — pač, nič čuda — se kretajo bolj v okvirju onega — kar so sami kot učitelji doživljali — o katerem imajo izkušnje. Potencirano ožjekvirne pa si moramo predstavljati profesorje kot nadzornike osnovnih šol. — Čelo kar se tiče prvega nastopa osnovnošolskega učiteljstva za šolske nadzornike bi omenili za enkrat, da so v prvih mesecih premalo realni z ozirom na milje učitelja in vzamejo v prvih početkih stvar preveč z višjega piederstala. Hočejo uveljaviti vsako misel, katere se jim porodi, in to je velikokrat na kvar šoli. Kasneje jih že utirijo izkušnje, ali šola je pri tem trpela. — Koliko zlatih izkušenj imajo starejši šolski nadzorniki, ki so si jih prisvojili tekom večletnega dela! Ali ni škoda, da se te izkušnje izgubijo? Mnogi bi bili hvaležni zanje, posebno novinci, kakor povsod. Seveda. Šolski nadzorniki so ljudje kot mi, saj so iz naših vrst; biti ne smejo pedanti, kajti morda imajo v srezu tovariše, ki so istotako zmogni zasesti nadzorniško mesto, morda stvarnejši, tudi starejši ali skromni so, dasi so tudi izvrstni metodiki, kajti tu ne igrajo leta vloge, ampak poglabljanje v snov in študij. — Velikokrat ima učitelj bolj-šo samosvojo metodo, ali mora se pokoriti, če ne pa — pika! — Pogledimo n. pr. lepospisje. Učitelj uči po pravi metodi pisavo, katero pišemo vsi: okroglo, poševno z lepo zavitiimi loki, torej estetično. Pride nadzornik, ki se je spomnil, naj bi bila pisava taka, da so vse črke nazaj ležeče. To naroči pri nadzorovanju. Učitelj: »Preljubi učenci, odsele bomo pisali več v naši običajni legi, ker to ni prav, ampak vsečrke bodo nazaj-

ležeče.« Učencem se namršijo obrvi, saj do sedanji šolski nadzorniki so jih vedno pohvalili, da pišejo lepo in pravilno. Sedaj pa naenkrat — ali... ukaz! — Nov nadzornik sledi. Učitelju: »Ja, kje ste se pa učili te kistajske metode?...! Jako slabo znate. Vse črke pišete koničaste, ne pa okrogle ter naprej nagnjene. Ali niste čitali moje razprave, katero sem razposlal šolam šapirografično razmnoženo? Torej!« — Učitelj vzame robc in si obriše pot s čela, potem pa učencem: »Preljubi moji, drugače bomo pisali odslej. Kakor smo, je nepravilno! Učenci se spogledajo, kaj je zadnja leta učitelju — pišejo. Seveda, leto dni je v lepopisnicah kakor na bojni poljani — pisalna lega! — Pa pride za nekaj let nov nadzornik. »Prosim, lepopisnice!« Klobuk in palica mu padeta iz rok. »Ali ne veste, da se piše vse pokončno?! Lahko bi že znali. Vi delate brez vsake metode. Sicer ne vsiljujem svoje, priporočam jo samo!... Za enkrat metoda v oceni dobro. Ne morem bolje.« — Zopet nova pesem. Učitelj in učenci so vsi iz tira in že črk več ne poznajo. — Nadzornik: »Pisava je v vašem razredu — strašna! Kje ste pa hodili v šolo? Gotovo v Kurji vasi, ali pa zrasli na hrški. Vse oči, si polomim ob čitanju. Dandanes ste učitelji jako slabo podkovani. Svetujem vam, da pogledate, kako pišejo ljudje in da vzamete v roko abecednik ter se učite pisati črke!... lepe okrogle, naprej ležeče. Učite pisati kakor pišejo »Kranjci«, ne pa Čulukafri! Ne morem bolje — metoda, zadostno. Saj vidite!...« — Učitelj: »Saj sem jaz učil vsa leta tako kot pravi abecednik, toda vsak nadzornik, ki je prišel nov, je prišel z novo abecedo in učitelj — uboga para, poslušaj, delaj, če ne...!« — Vsak izgovor je dober. Kje bo nadzornik kaj takega zahteval? Ne verujem!... — Pa mu dopovej! — Takih primerov bi lahko navedel sto in sto pri vsakem predmetu. — To so v šoli velikanski skoki — močno krvaveče rane, ki se ne zacelijo v enem mesecu! Kaj posnemamo iz tega: 1. Če se hoče upeljati v šolo kaj novega, naj se izrazi o tem želja na učiteljskih zborih, kjer prevzamejo zadevo nekatere šole v preizkušnjo ter poročajo o uspehih. Na ta način trpi eventualno le par šol, ne pa ves okraj; 2. nujna potreba je, da se organizirajo sreski šolski nadzorniki potom odseka pri poverjenstvu, kakor je organizirano učiteljstvo in šolski upravitelji. Na svojih anketah naj se posvetujejo o tem in onem, da bodo postopali enotno, svoje sklepe pa naj javljajo na učiteljskih zborovanjih. Pouk bo potem enoten metode in ocene izboljšane in omenjenih težkoč ne bo več. V tem slučaju kot je, pa ubija eno postopanje drugo ter se rodi samo mržnja in nepovoljni rezultati.

— Uspešen začetni zemljepisni pouk je nemogoč, ako nimajo učenci ročnih zemljevidov kulturnih skupin: Pohorje, Kozjak, Slo. gorice, Ptujsko polje, Prekmurje, Medjimurje, Celjska kotlina-Posavje. Zato ni dovolj, da uporablja učitelj te zemljevide pri pripravi za pouk, ampak naj bi imel vsak učenec vsaj ročni zemljevid kulturne skupine lastnega okoliša. Le na ta način se navadi dobro čitati zemljevid in se ustvari dobra podlaga za nadaljnji zemljepisni pouk. Te zemljevide je dobiti v vseh večjih knjigarnah, razpošilja jih pa tudi založnik Učit. dom v Mariboru.

— Za šole in učiteljstvo važna knjiga in učilo. »Sadjarsko in vrtnarsko društvo« nas je razveselilo s prvo slovensko pomologijo. V lepo opremljeni knjigi nam je podalo v sliki in besedi »Sadni izbor za Slovenijo«. Jednate opise za naše kraje primernih sadnih vrst pojasnjuje in krasi 40 barvanih slik. Elegantna, v platno vezana knjiga bo v veselje in vzpodbudo učiteljem vrtnarjem, v kras in ponos vsaki šolarski in učiteljski knjižnici. Cena v polno platno vezani knjigi velikega formata je s poštnino vred 95 Din. Za šole pa je izdalo društvo tabelo tudi kot učilo, ki ga bodo s pridom uporabljali učitelji pri pouku iz sadjarstva in z njim krasiili šolske sobe. Učilo je izvedeno na dva na-

čina: 1. Besedilo je v posebni brošuri. Slike so nalepljene na panama lepenki na štirih velikih tabelah, na vsaki tabeli je 10 slik. Prvi dve tabeli ponazorjeta jabolka, tretja hruške, četrta koščičasto sadje. Vse učilo je shranjeno v posebni cevi. 2. Besedilo je v posebni brošuri. Slike so nalepljene posamezno na trpežne kartone z opremo za obšanje. Vse učilo je shranjeno v posebni mapi. Vsa ravnateljstva in šolska vodstva, ki niso naročila učila v prednaročbi naj ne zamude lepe prilike in nabavijo šoli to lepo in ceno učilo. Ker je zaloga prav pičila, pišite takoj dopisnico na »Sadjarsko in vrtnarsko društvo« v Ljubljani, da vam pošlje položnico. Na dopisnico napišite katere vrste učilo želite, v mapi ali na štirih tabelah. Cena je obema učiloma enaka in stane vsako učilo s poštnino vred 115 Din. Kdor ga vzame osebno, se mu poštnina odbije. Pripomnimo pa še enkrat, da bodo dobili učilo le oni, ki ga bodo takoj naročili in plačali — ker je zaloga prav majhna.

— Učiteljstvo in Kmetijska Matica. Kmetijska Matica želi, da bi dobila poverjenike za svoje publikacije tudi med učiteljstvom. To njeno stremljenje ima temveč upravičenosti v tem, ker se delo pov. UJU nekako izpopolnjuje s publikacijami, ki jih je izdala Kmetijska Matica. Prvi trije letniki Kmetijske Maticice, ki jih je poklonila Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani slovenskemu kmečkemu ljudstvu, so v polni meri dokazali, da je obstoj Kmetijske Maticice ne samo opravičen, ker je našemu kmetovalcu prekoristen, temveč naravnost neobhodno potreben. Iz sedanjega nevzdržnega stanja splošne in posebno gospodarske krize, ki preti celemu našemu narodu s propadom, si moremo pomagati in se dvigniti na višjo stopnjo blagostanja in kulture samo z nesebičnim in velikopoteznim prosvetnim delom. To prosvetno delo pa mora biti v popolnem skladu z ustrojem našega naroda, ki je kmečki. Tega pravca se je držala Kmetijska Matica in baš zato so njene knjige proročila vredne: Kmetijsko Maticico v sleherno slovensko kmečko hišo! Naročnina znaša za vsakega člana 30 dinarjev. Podjetje ni naperjeno niti proti Mohorjevi družbi, niti proti Vodnikovim družbi, temveč hoče le po istem organizatornem sistemu širiti med kmetko ljudstvo v prvi vrsti strokovno izobrazbo. Potrebo takega dela priznavajo danes vsi strokovni krogi, a istotako vsakdo, ki mu je napredek našega kmečkega naroda pri srcu. Letos je izdala Kmetijska Matica štiri knjige: Kolektar, eno leposlovno knjigo, praktično strokovno knjigo o praščereji in zelo zanimivo Prepeluhovo knjigo »Boj za zemljo in državo«, ki je že sama vredna, da se naroči na Matico.

— Ustanove vdovam in sirotam državnih nameščencev. Hranilni in posojilni konzorcij javnih nameščencev in upokojencev v Ljubljani razpisuje za leto 1928. iz sklada Ivana Rostana 20 ustanov po 300 Din za najbednejše vdove in sirote po državnih nameščenceh, pa tudi za preostale po njih naročnih borcih, ki so padli za naše osvobojenje. Prošnje naj se pošljejo na upravni odbor konzorcija do 30. aprila 1928. Prosilke naj priložijo prilože od občinskega ali župnijskega urada potrjeno dokazilo, da so res ubožne, ali pa radi bolezni in onemoglosti nesposobne za pridobivanje.

— »Zenski list«. Izašao je 2. broj (februarski) ovog našeg lodičnog mjesečnika za modu, kućanstvo i zabavu. Modni dio donosi najnovije modele, mnoge od tih u bojama, i uzorke modernih i narodnih ručnih radova. Beletistički dio ima dva romana, po jednu novelu, crticu, šalu i zabavu, i humoresku, sve ilustrirano. Uz zanimive članke, upotpunjuju sadržaj ovoga broja stalne rubrike: šport, gimnastika, kozmetika, odgoj djece, kino, društvenost, kućanstvo, zdravstvo, kuhinja, odgovore uredništva na raznovrsne upite čitateljica i. t. d. Pretplata je »Zenskome listu« na 1. god. 45 Din. Naručuje se kod Uprave u Zagrebu, Samostanska 2/I.

Anton Germek.

(Ob šestdesetletnici.)

11. februarja dopolni svoje šestdeseto leto Anton Germek, ena najmarkantnejših osebnosti slovenskega učiteljstva. Mlajše učiteljstvo v Sloveniji sicer tega našega moža ne pozna, zato pa je toliko popularnejši onostran meje, kjer je delal neumorno vse svoje življenje in kjer je po vojni vodil kot naj-

uglednejši in najvplivnejši organizator naše stanovske vrste.

Kakor je Germek vse svoje življenje stal v javnosti vedno tam, kjer je bilo treba njegove pomoči, pa četudi v najnevarnejšem podrobnem delu, tako je tudi v bivši Zavezi jugoslov. učit. društev imel mesto v vodstvu. Ko je tok svetovnih dogodkov spreminil države in organizacije ter prerezal naše narodno telo, je bil Germek prvi, ki je pričel delo skraja. Za to delo je bilo treba velikega optimizma, velike požrtvovalnosti, neustrašenosti in spretnosti. Vse to je imel en sam učitelj v Juljski Krajini, Anton Germek. Ko so drugim klonile glave in upadale roke, je Germek strnil naše razpetene in že kolikortoliko demoralizirane vrste v eno samo falango, je združil vse slovansko učiteljstvo brez razlike nazorov in prepričanj v eno telo, ki ga ni nihče več uklonil.

Morda je pod bičem rastla naša zavest, da smo si sami najbližji, da nam nihče ne bo pomagal, ako si sami ne bomo. Morda nam je nagon pravil, da nas valovi zalijejo šele tedaj, ko se ne bomo več branili, ko bomo stopili z bojnih postojank, ko bo naša borbena sila upadla. Toda če bi ne bilo moža, ki je vsemu stanu dal enotno voljo ter usmeril z veliko modrostjo in strpnostjo pot k enemu cilju, bi ne bilo Zveze slov. učiteljskih društev v Juljski Krajini. Učiteljska organizacija bi bila sramotno popolnoma razpadla in ne bi kljubovala nasilju. Učiteljstvo je padlo šele tedaj, ko je v dolgem in neenakem boju popolnoma izkrvavelo.

Ni še prišel čas, da bi pisali zgodovino dolge borbe za človečanska načela proti barbarstvu, proti sistemu, ki ga mora naposled streti razvoj. Korupcija, nemoralna in kužna

gniloba so se bile tako zajedle v naš zdrav organizem, da jih je mogel ustaviti le napor vseh dobrih sil, skupna vera v končno zmago pravega in dobrega, pa če je tudi daleč onostran žrtve in teme.

V tem naporu je bil Germek največji. Pustil je dom in je pozabil sebe, kadar se je bilo treba upreti krivici. Ogenj je zagorel v njem proti vsemu nenaravnemu in zločinskemu ter je palil najhuje njega samega. Njegov nravni upor je bil tako čist, tako iz globine prepričanega srca izvirajoč, njegovo ogorčenje tako sveže, tako silno, kakor more biti silno in nepotvorjeno samo v mladem človeku, v katerem nima prostora korumpirajoči, spekulativni razum. To je bistvena poteza Germekovega značaja, ki je najlepša, to njegovo svojstvo smo najbolj čislali. O, tudi Germek bi lahko udobno živel, ako ne bi bil šel vedno svojo ravno pot brez ozira na desno in levo! Toda prepričanja ni imel na prodaj za nikako ceno in nikomur. Resnici je žrtvoval vse in ko bi bilo treba, tudi samega sebe. Zato smo takemu možu lahko sledili.

V stvarih pa, ki jih je bil spoznal za prave, se ni strašil nikake žrtve. Ob vsaki uri je bil na svojem mestu, pa naj si je moral nastopiti kot poveljnik ali kot prostak. Ob vsaki uri, ob vsakem času ter je vztrajal vder in neizčrpen do poslednjega. Bojovník, ki smatra za prvo svojo dolžnost samožrtvovanje. Zahteval je od drugih, da se ne strašijo stisk in težav, a zahteval je to predvsem s svojim nesebičnim vzgledom. Zato nam je bil vzor, v katerega smo verovali.

In kakor se je Germek vse življenje boril proti krivici, tako je skušal lajšati njene udarce. Videl je trpljenje in ga je razumel.

Ko ni bilo nikogar, ki bi imel nekoliko srca, so v odločnem bojevniku odmevale tihe strune sočutja. On, ki sam ni imel nikake zahteve, je skušal pomagati vsem, katerih stisko, katerih bedo je videl. Kolikokrat je za njegovo trpkost, odkrito besedo prišlo dejanje, ki je zahtevalo samopremagovanja, kakršnega ne bi zmogel nihče drugi! Popoln gentleman je bil in celo proti kreaturam, ki niso bile vredne, da se priznana njih dvo-rezno postopanju, njih nizki podlosti. Kolikokrat bi bil Germek lahko razkrinkal ljudi, na katere je gradilo nasilje svoje narčte kot na najzanesljivejše in najdražje podajalce — in vendar ni tega storil, vzlic vsemu svojemu ogorčenju, vzlic temu, da so se mu studili v dno duše. Tisti, ki so hodili sramotne poti, so mu dolžni več hvaležnosti kot oni, ki so imeli v njem svetovalca, tolažnika in dobrotnika.

Danes živi Anton Germek daleč od javnosti. Predno so se izčrpale njegove moči vodnika, predno se je starost dotaknila njegove nerazrušne mladosti, njegovega zdravega optimizma, njegove velike volje in še večjega smisla za samožrtvovanje, je šel v samoto. Ne vemo, koliko časa bodo morale počivati njegove sile, vkleknjene veliko prežgodaj, v škodo našega stanu. Vemo pa, kaj nam je bil in kaj bi nam lahko še bil. Ne verujemo, da je završil svoje življenske naloge in da so udušene njegove moči. Ne verujemo, da bi se bil odpovedal delu, ki je bilo zanj smisel in vsebina življenja. Zato ga iz srca pozdravljamo ob njegovi šestdesetletnici, prepričani, da si tudi sam ponavlja z vso neporušno vero vase: Kako si še daleč, starost!

J. P.